

EVROPSKA SOCIJALNA POVELJA
(revidirana)
Strasbourg, 3. maj / svibanj 1996.¹

Preambula

Zemlje potpisnice, članice Vijeća Europe,

Smatrajući da je cilj Vijeća Evrope ostvarivanje većeg jedinstva među njenim članicama u svrhu čuvanja i ostvarivanja ideala i principa koji predstavljaju njihovo zajedničko naslijeđe, i omogućavajući njihov ekonomski i socijalni napredak, posebno odražavanjem i daljim ostvarivanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda;

Smatrajući da u Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisanoj u Rimu 4. novembra/studenog 1950. godine, i Protokolima na tu Konvenciju, Države članice Vijeća Evrope su se saglasile da svom stanovništvu osiguraju građanska i politička prava i slobode u njoj navedene;

Smatrajući da u Evropskoj socijalnoj povelji, koja je otvorena za potpisivanje u Turinu, 18. oktobra/listopada 1961. godine, i u Protokolima na nju, Države članice Vijeća Evrope su se saglasile da svom stanovništvu osiguraju socijalna prava njima predviđena, kako bi poboljšali njihov standard života i socijalno blagostanje;

Podsjećajući da je Ministarska konferencija o ljudskim pravima, održana u Rimu, 5. novembra/studenog 1990. godine, naglasila potrebu, sa jedne strane, očuvanja nepodjeljive naravi

¹ Bosna i Hercegovina je Evropsku socijalnu povelju ratificirala 7. oktobra 2008., a na snagu je stupila 1. decembra 2008. godine. Bosna i Hercegovina se shodno Dijelu III član 1 stav.1. tač. c) revidirane Evropske socijalne povelje obavezala na primjenu slijedećih odredbi:

Član 1.-pravo na rad -u cijelosti

Član 2.-pravo na pravične uvjete rada-u cijelosti

Član 4.-pravo na pravičnu naknadu-stav 3.

Član 5.-pravo na organizovanje-u cijelosti

Član 6.-pravo na kolektivno pregovaranje-u cijelosti

Član 7.-pravo djece i maladih na zaštitu-u cijelosti

Član 8.-pravo zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu -u cijelosti

Član 9.-pravo na stručno usmjeravanje -u cijelosti

Član 11.-pravo na zdravstvenu zaštitu-u cijelosti

Član 12.-pravo na socijalnu zaštitu-stav 1. i 2.

Član 13.-pravo na socijalnu i medicinsku pomoć-stav 1, 2 , i 3.

Član 14.-pravo na korištenje službi socijalne zaštite-u cijelosti

Član 16.-pravo porodice na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu-u cijelosti

Član 17.-pravo djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu -u cijelosti

Član 20.-pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije na osnovu spola-u cijelosti

Član 21.-pravo na informiranje i konsultiranje -u cijelosti

Član 22.-pravo na učešće u određivanju i unapređivanju uvjeta rada i radnog okruženja-u cijelosti

Član 23.-pravo starih osoba na socijalnu zaštitu -u cijelosti

Član 28.-pravo predstavnika radnika na zaštitu u preduzeću i dodjeljivanje adekvatnih sredstava-u cijelosti

svih ljudskih prava, bilo da se radi o građanskim, ekonomskim, socijalnim ili kulturnim pravima, a sa druge strane, da omogući novi poticaj Europskoj socijalnoj povelji;

Odlučne, kako je odlučeno tijekom Ministarske konferencije održane u Turinu 21. i 22. oktobra 1991. godine, da ažuriraju i prilagode materijalni sadržaj Povelje da bi u obzir uzele, prije svega, temeljne socijalne promjene do kojih je došlo nakon usvajanja teksta;

Priznajući prednosti utjelovljenja u Revidiranoj povelji, koja je progresivno kreirana da zauzme mjesto Evropske socijalne povelje, prava koja garantira Povelja sa amandmanima, i prava koja garantira Dopunski protokol iz 1988., i dodatnih novih prava;

Dogovorile su se o slijedećem:

Dio I

Potpisnice prihvaćaju da je cilj njihove politike, koju će nastojati ostvarivati svim prihvatljivim sredstvima, po karakteru i nacionalnim i internacionalnim, ostvarivanje uvjeta u kojima će se moći efikasno realizirati slijedeća prava i principi:

1. Svi će imati mogućnost da zarade za život, u zanimanju za koje se slobodno opredijele.
2. Svi radnici imaju pravo na pravedne uvjete rada.
3. Svi radnici imaju pravo na sigurne i zdrave uvjete rada.
4. Svi radnici imaju pravo na pravičnu naknadu, dovoljnu za pristojan životni standard, za njih i njihove obitelji.
5. Svi radnici i poslodavci imaju pravo na slobodu udruživanja u domaće i međunarodne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa.
6. Svi radnici i poslodavci imaju pravo na kolektivno pregovaranje.
7. Djeca i mlade osobe imaju pravo na posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih rizika kojima su izloženi.
8. Zaposlene žene, u slučaju poroda, imaju pravo na posebnu zaštitu.
9. Svatko ima pravo na odgovarajuća sredstva za stručno usmjeravanje, koja mu mogu pomoći da biraju zanimanje koje odgovara njegovim osobnim sklonostima i interesima.
10. Svatko ima pravo na odgovarajuće mogućnosti stručne obuke.
11. Svatko ima pravo da iskoristi sve mjere koje mu omogućuju uživanje najviših mogućih standarda zdravstvene zaštite.
12. Svi radnici i članovi obitelji koji su od njih zavisni imaju pravo na socijalnu zaštitu;
13. Svi koji su bez odgovarajućih sredstava imaju pravo na socijalnu i medicinsku zaštitu;
14. Svatko ima pravo koristiti službe socijalne zaštite;
15. Osobe sa onesposobljenjem imaju pravo na neovisnost, socijalnu intergaciju i učešće u životu zajednice;
16. Obitelj, kao osnovna jedinica društva, ima pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu kojom se osigurava njen puni razvitak;
17. Djeca i mladi imaju pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu;
18. Državljeni bilo koje Zemlje potpisnice imaju pravo da se bave bilo kakvim zanimanjem koje im donosi korist, na teritoriji bilo koje druge Zemlje, osnovama ravnopravnosti sa državljanima ove druge, poštujući ograničenja zasnovanim na validnim ekonomskim i socijalnim razlozima;
19. Radnici-migranti, koji su državljani neke Zemlje potpisnice, i njihove obitelji, imaju pravo na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice.
20. Svi radnici imaju pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanjaj zanimanja, bez diskriminacije na osnovu spola;
21. Radnici imaju pravo da budu informirani i konzultirani unutar poduzeća;
22. Radnici imaju pravo učestvovanja u određivanju i unaprjeđivanju radnih uvjeta i radnog okruženja u poduzeću;
23. Svaka starija osoba ima pravo na socijalnu zaštitu;

24. Svi radnici imaju pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa;
25. Svi radnici imaju pravo na zaštitu svojih potraživanja u slučaju nesolventnosti njihovog poslodavca.
26. Svi radnici imaju pravo na dostojanstvo u radu.
27. Sve osobe sa obiteljskim obvezama i osobe koje su radno angažirane ili se žele angažirati, imaju na to pravo bez izlaganja diskriminaciji, i u najvećoj mogućoj mjeri, bez dolaska u sukob između njihovog rada i obiteljskih obveza.
28. Predstavnici radnika u poduzeću imaju pravo na zaštitu od radnji koje im štete, i treba im na odgovarajući način omogućiti da izvršavaju svoje funkcije.
29. Svi radnici imaju pravo biti informirani i konzultirani u procedurama kolektivnog otpuštanja viška.
30. Svatko ima pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja.
31. Svatko ima pravo na smještaj.

Dio II

Zemlje potpisnice preuzimaju na sebe, kako je predviđeno u Dijelu III, obaveze iskazane u narednim članovima i stavovima.

Član 1.

Pravo na rad

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na rad, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu :

1. da kao jedan od svojih primarnih ciljeva i odgovornosti prihvate ostvarivanje i održavanje najvišeg i najstabilnijeg mogućeg nivoa zaposlenosti, sa ciljem postizanja pune zaposlenosti;
2. da efikasno zaštite pravo radnika da zarađuju za život u zanimanju koje slobodno izaberu;
3. da uspostavi ili održava besplatne službe za zapošljavanja za sve radnike;
4. da pruža ili promovira odgovarajuće stručno usmjeravanje, obuku ili rehabilitaciju.

Član 2.

Pravo na pravične uvjete rada

U cilju osiguravanja efikasnog korištenja prava na pravične uvjete rada, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. predvide razumno dnevno i tjedno radno vrijeme, radni tjedan koji se progresivno smanjuje u mjeri koju dopušta povećanje produktivnosti i drugi relevantni faktori;
2. omogućće plaćene javne praznike;
3. omogućće najmanje četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora;
4. eliminiraju rizike u inherentno opasnim ili nezdravim zanimanjima, ili tamo gdje još uvijek nije moguće eliminirati ili dovoljno smanjiti ove rizike, predvidjeti ili skraćenje radnog vremena, ili dodatne plaćene neradne dane za radnike koji se bave tim zanimanjima;
5. osiguraju tjedni period odmora koji se, ukoliko je to moguće, poklapa sa danom koji se tradicijom ili običajem u danoj zemlji odnosno regiji smatra danom odmora;
6. osiguraju da su radnici pismeno informirani, što prije moguće, a u svakom slučaju najkasnije dva mjeseca nakon dana stupanja na posao, o najvažnijim aspektima ugovora ili radnog odnosa;
7. osiguraju da radnici koji obavljaju rad noću koriste mjere koje uzimaju u obzir posebnu vrstu ovakvog rada.

Član 3.

Pravo na sigurne i zdrave uvjete rada

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na sigurne i zdrave radne uvjete, Zemlje potpisnice se obvezuju da će, u konzultacijama sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1. formulirati, primijeniti i periodično revidirati koherentnu nacionalnu politiku o profesionalnoj sigurnosti, profesionalnom zdravlju i radnom okruženju. Primarni cilj je unaprjeđenje profesionalne sigurnosti i

zdravlja i spječavanje nezgoda i oštećenja zdravlja koje nastanu kao posljedica, povezane su ili nastaju tijekom rada, posebno minimizirajući uzroke rizika koji su inherentni radnom okruženju;

2. objaviti sigurnosne i zdravstvene propise;
3. predvidjeti provođenje tih propisa mjerama nadzora;
4. promicanje progresivnog razvitka usluga profesionalnog zdravstva za sve radnike, sa primarnom preventivnom i savjetodavnom funkcijom.

Član 4

Pravo na pravičnu naknadu

U cilju osiguranja djelotvornog korištenja prava na pravičnu naknadu za rad, Zemlje potpisnice se obvezuju:

1. da priznaju prava radnika na naknadu koja će njima i njihovim obiteljima omogućiti pristojan životni standard;
2. da priznaju pravo radnika na povećanu stopu naknade za prekovremeni rad, uz određene izuzetke u posebnim slučajevima;
3. da priznaju pravo radnika muškaraca i žena na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti;
4. da priznaju pravo svih radnika na razuman otkazni rok kod raskida radnog odnosa;
5. da omoguće odbijanja od plaće samo pod uvjetom i u mjeri koja je propisana domaćim zakonima i propisima, odnosno određena kolektivnim ugovorima ili odlukama arbitraže.

Korištenje ovih prava će se postići slobodnim zaključivanjem kolektivnih ugovora, mehanizmom određivanja plaća predviđenim statutom, ili drugim načinima koji odgovaraju uvjetima u zemlji.

Član 5

Pravo na organiziranje

U cilju osiguranja odnosno promicanja slobode radnika i poslodavaca da osnivaju lokalne, nacionalne ili internacionalne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa, i da se uključuju u te organizacije, Zemlje potpisnice se obvezuju da domaći zakon neće ograničavati ovu slobodu. Mjera u kojoj se garancije predviđene ovim člankom odnose na policiju će se odrediti domaćim zakonima i propisima. Princip koji upravlja primjenom ovih garancija na pripadnike oružanih snaga i mjera u kojoj se one odnose na osobe iz te kategorije će se jednako tako odrediti domaćim zakonima i propisima.

Član 6

Pravo na kolektivno pregovaranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na kolektivno ugovaranje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu:

1. promoviraju zajedničke konzultacije između radnika i zaposlenika;
2. promoviraju, gdje je potrebno i pogodno, mehanizam za dobrovoljne pregovore između poslodavaca odnosno organizacija poslodavaca i organizacija radnika sa ciljem reguliranja uvjeta i pretpostavki za zapošljavanje preko kolektivnih ugovora;
3. promoviraju uspostavu i korištenje odgovarajućih mehanizma pomirenja i dobrovoljne arbitraže za rješavanje radnih sporova;

i priznaju:

4. pravo radnika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju sukoba interesa, uključujući ovdje pravo na štrajk, uz poštivanje obveza koje eventualno proistječu iz kolektivnih sporazuma koji su ranije sklopljeni.

Član 7.

Pravo djece i mladih na zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih na zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu:

1. predvide da će minimalna starosna dob za stupanje na posao biti 15 godina, uz izuzetke za djecu zaposlenu na propisanim lakim poslovima, koji nemaju štetan utjecaj na njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;

2. predvide da će minimalna starost za stupanje na posao biti 18 godina, kada se radi o propisanim zanimanjima koja se smatraju opasnim ili nezdravima;
3. predvide da osobe koje još uvijek podliježu obavezi pohađanja obaveznog obrazovanja ne budu zaposleni na takvom poslu koji bi im uskratio punu korist od obrazovanja;
4. predvide da će radno vrijeme osoba starosti ispod 18 godina biti ograničeno u skladu sa potrebama njihovog razvitka, a posebno njihovim potrebama za stručnim obrazovanjem;
5. priznaju pravo mladih radnika i šegrtu na pravičnu plaću ili druge odgovarajuće naknade;
6. propišu da se vrijeme koje mlade osobe provedu na stručnoj obuci tijekom radnog vremena, uz pristanak poslodavca, tretira kao dio radnog vremena, uz pristanak poslodavca, tretira kao dio radnog dana;
7. predvide da zaposlene osobe starosti ispod 18 godina imaju pravo na minimalno četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora;
8. predvide da osobe ispod 18 godina starosti ne mogu raditi noću, sa izuzetkom određenih zanimanja predviđenih domaćim zakonom ili propisima;
9. predvide da će osobe ispod 18 godina starosti, zaposlene u zanimanjima propisanim domaćim zakonima ili propisima, biti redovno medicinski kontrolirane;
10. osiguraju posebnu zaštitu fizičkih i mentalnih opasnosti kojima su izložena djeca i mlade osobe, a posebno onih koje proistječu izravno ili neizravno iz njihovog rada.

Član 8.

Prava zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. predvide, bilo preko plaćenoga odsustva ili preko adekvatnih naknada socijalne zaštite iz javnih fondova da zaposlene žene mogu uzeti dopust prije i nakon poroda, u ukupnom trajanju od najmanje četrnaest tjedana;
2. smatra nezakonitim da poslodavac da ženi otkaz tijekom vremena od kada obavijesti poslodavca da je trudna, do kraja porodiljskog odsustva, ili da joj da otkaz tako da otkazni rok ističe tijekom tog razdoblja;
3. osigura da majke koje doje svoju djecu imaju dovoljno slobodnog vremena u ove svrhe;
4. regulira rad noću trudnih žena, žena koje su nedavno rodile, i žena koje doje djecu;
5. zabrani zapošljavanje trudnica, žena koje su nedavno rodile ili koje doje djecu u rudarskim poslovima pod zemljom, i svim drugim poslovima koji su nepogodni zbog svoje opasne, nezdrave ili naporne naravi, i poduzeti odgovarajuće mjere da zaštite prava ovih žena na zapošljavanje.

Član 9.

Pravo na stručno usmjeravanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručno usmjeravanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da predvide ili promoviraju, prema potrebi, službu koja će pomagati svim osobama, uključujući i hendikepirane, da rješavaju probleme vezane za izbor zanimanja i napredovanje, uz dužno poštivanje karakteristika osobe i njihovog odnosa prema mogućnostima zapošljavanja: ova pomoć bi trebala biti ponuđena besplatno, i mladima, uključujući i školsku djecu, i odraslima.

Član 10.

Pravo na stručnu obuku

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručnu obuku, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. predvide ili promoviraju, prema potrebi, tehničku i stručnu obuku svih osoba, uključujući hendikepirane, uz konzultaciju sa organizacijama poslodavaca i radnika, i omogućiti načine pristupa višem tehničkom i univerzitetskom obrazovanju isključivo na osnovu osobnih sposobnosti;
2. predvide ili promoviraju sustav šegrtovanja (pripravništva) i druge sustavne aranžmane za obuku mladih momaka i djevojaka u različitim poslovima;
3. predvidjeti ili promovirati, po potrebi:

- a) adekvatne i lako dostupne mogućnosti obrazovanja odraslih radnika,
 - b) posebne mogućnosti za prekvalifikaciju odraslih radnika, za kojom se pojavi potreba zbog tehnološkog razvitka ili novih trendova u zapošljavanju;
4. predvide ili promoviraju, po potrebi, posebne mjere za prekvalifikaciju i reintegraciju dugoročno nezaposlenih;
 5. ohrabre puno korištenje mogućnosti koje nude odgovarajuće mjere, kao što je:
 - a) smanjenje ili ukidanje naplate naknada ili plaćanja;
 - b) odobravanje finansijske pomoći u odgovarajućim slučajevima;
 - c) uključivanje u normalno radno vrijeme vremena provedenog na dodatnoj obuci koju radnik pohađa na zahtjev poslodavca za vrijeme trajanja radnog odnosa;
 - d) osiguravanje, preko odgovarajućeg nadzora, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca, djelotvornosti pripravništva i dtugih aranžmana obuke za mlade radnike, i adekvatne zaštite mladih radnika općenito.

Član 11

Pravo na zdravstvenu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu zdravlja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, poduzmu odgovarajuće mjere predviđene da, između ostalog:

1. u najvećoj mjeri uklone slučajeve lošeg zdravlja;
2. predvide savjetodavne ili obrazovne mogućnosti za promoviranje zdravlja i poticanja individualne odgovornosti u pitanjima zdravlja;
3. spriječe, u najvećoj mogućoj mjeri, epidemije, endemične i druge bolesti, kao i nezgode.

Član 12

Pravo na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. uspostave ili održavaju sustav socijalne zaštite;
2. održavaju sustav socijalne zaštite na zadovoljavajućoj razini, koja je kao minimum jednaka onoj koja je potrebna za ratifikaciju Europskog kodeksa socijalne zaštite;
3. nastojati progresivno podizati sustav socijalne zaštite na višu razinu;
4. poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ili na druge načine, i pod uvjetima iskazanim u tim sporazumima, čiji je cilj da osiguraju:
 - a) tretman radnika iz drugih Zemalja potpisnica koji je jednak tretmanu koji uživaju njihovi domaći radnici u odnosu na prava socijalne sigurnosti, uključujući i zadržavanje beneficija koje slijede iz legislative o socijalnoj zaštiti, kakva god kretanja zaštićene osobe mogu poduzeti između teritorija ovih Zemalja;
 - b) odobravanje, održavanje i ponovno pokretanje prava socijalne zaštite sredstvima poput akumulacije osiguranja ili radnog staža stečenog prema zakonima svake Zemlje potpisnice.

Član 13

Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu i medicinsku pomoć, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. osiguraju da svaka osoba koja ne raspolaže odgovarajućim resursima, i koja nije u mogućnosti osigurati te resurse bilo vlastitim naporima ili iz drugih izvora, posebno uživanjem beneficija sheme socijalne zaštite, dobije odgovarajuću pomoć, i u slučaju bolesti, brige koju iziskuje njeno stanje;

2. osigura da osobe koje primaju takvu pomoć neće, iz tog razloga, podnositi smanjenje svojih političkih i socijalnih prava;
3. predvidi da svatko može dobiti, preko odgovarajućih javnih ili privatnih službi, savjete i osobnu pomoć koja im je eventualno potrebna da bi spriječili, otklonili ili ublažili osobno ili obiteljsko siromaštvo;
4. primijeni odredbe navedene u stavovima 1, 2 i 3 ovog članka na jednakim osnovama na svoje državljane i na državljane drugih Zemalja potpisnica koji zakonito borave na njenom teritoriju, u skladu sa svojim obvezama iz Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći, potpisanoj u Parizu 11. decembra/prosinca 1953. godine.

Član 14

Pravo na korištenje službi socijalne zaštite

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na korištenje službi socijalne zaštite, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. promoviraju ili pružaju usluge koje, korištenjem metoda socijalnog rada, doprinose dobrobiti i razvitku i pojedinaca i skupina unutar zajednice, i njihovu prilagodbu socijalnom okruženju;
2. potiče učesće pojedinaca i dobrovoljnih i drugih organizacija u uspostavi i održavanju takvih službi.

Član 15

Pravo osoba sa onesposobljenjima na neovisnost, socijalnu integraciju i učesće u životu zajednice

U cilju osiguravanja za osobe sa onesposobljenjima, bez obzira na dob i narav ili porijeklo njihovog onesposobljenja, djelotvorno korištenje prava na neovisnost, socijalnu integraciju i učesće u životu zajednice, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, posebno:

1. poduzmu potrebne mjere da bi osobama sa onesposobljenjima pružile usmjeravanje, obrazovanje i stručnu obuku u okviru generalnih shema, gdje god je to moguće, ili, gdje to nije moguće, preko specijaliziranih tijela, javnih ili privatnih;
2. promoviraju mogućnosti njihovog zapošljavanja preko svih mjera kojim se poslodavci potiču da angažiraju i zadrže u radnom odnosu osobe sa onesposobljenjima u uobičajenom ranom okruženju, i da prilagode uvjete rada potrebama osoba sa onesposobljenjima, odnosno, gdje ovo nije moguće, predviđajući ili stvaraju zaštićena radna mjesta, u skladu sa razinom onesposobljenja. U pojedinim slučajevima, ovakve mjere mogu uključivati i okretanje specijaliziranim službama zapošljavanja i podrške;
3. promoviraju njihovu punu socijalnu integraciju i učesće u životu zajednice, posebice preko mjera, među koje spadaju i tehnička pomagala, čiji je cilj da prevaziđu prepreke u komunikaciji i mobilnosti, i omoguće mogućnosti korištenja transporta, stanovanja, kulturnih aktivnosti i rekreativnih aktivnosti.

Član 16

Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja potrebnih uvjeta za puni razvitak obitelji, koja je osnovna jedinica društva, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da promoviraju ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskog života sredstvima kao što su socijalne i obiteljske naknade, fiskalni aranžmani, pružanje stanovanja za obitelj, beneficije za mlade bračne parove, i druga odgovarajuća sredstva.

Član 17

Pravo djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih da odrasta u okruženju koje potiče puni razvitak njihove osobnosti i njihovih fizičkih i mentalnih kapaciteta, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim i privatnim organizacijama, poduzmu sve odgovarajuće i potrebne mjere kreirane u cilju:

1. a) osiguranja da djeca i mladi, uvažavajući prava i obveze njihovih roditelja, imaju brigu, pomoć, obrazovanje i obuku koju trebaju, posebno predviđanjem osnivanja ili održavanja institucija i službi dovoljnih i adekvatnih za ovu svrhu;

- b) zaštite djece i mladih od zanemarivanja, nasilja i eksploatacije;
 - c) predviđanja zaštite i posebne pomoći od države za djecu i mlade osobe privremeno ili konačno uskraćene za pomoć njihove obitelji;
2. omogućiti djeci i mladima besplatno osnovno i srednje obrazovanje, kao i poticati njihovo redovno prisustvo nastavi.

Član 18

Pravo na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu na teritoriju drugih Zemalja potpisnica

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu za teritoriju drugih Zemalja potpisnica, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. primjenjuju postojeće propise u liberalnom duhu;
2. pojednostave postojeće formalnosti i smanje ili ukinu sudske takse ili druge naknade koje plaćaju strani radnici ili njihovi poslodavci;
3. liberaliziraju, pojedinačno ili kolektivno, propise koji se odnose na zapošljavanje stranih radnika;

i priznaju:

4. pravo državljana drugih zemalja da napuste zemlju kako bi se bavili zanimanjem koje donosi korist na teritorijima drugih Zemalja potpisnica.

Član 19

Pravo radnika-migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika-migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. da održavaju ili da sa zadovoljavajućim stupnjem sigurnosti utvrde da se održavaju adekvatne i slobodne službe koje pomažu takvim radnicima, posebno u pogledu dobivanja točnih informacija, i da poduzmu sve potrebne korake, u mjeri u kojoj to domaći zakoni i propisi omogućuju, protiv zavodeće propagande koja se odnosi na emigraciju i imigraciju;
2. usvoje odgovarajuće mjere unutar vlastite nadležnosti kojima će se omogućiti odlazak, putovanje i prihvrat tih radnika i njihovih obitelji, i predvidjeti, u okviru vlastite nadležnosti, odgovarajuće usluge zdravstvene i medicinske zaštite, i dobre higijenske uvjete za vrijeme putovanja;
3. promoviraju suradnju, prema potrebi, između socijalnih službi, javnih i privatnih, u zemljama emigracije i imigracije;
4. osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovom teritoriju, u mjeri u kojoj su ta pitanja regulirana zakonom ili propisima ili su predmet kontrole administrativnih organa, uživaju tretman koji nije manje pogodan od tretmana koji uživaju njihovi vlastiti državljani u odnosu na slijedeća pitanja:
 - a) naknada i drugi uvjeti zapošljavanja i rada;
 - b) članstvo u sindikatima i uživanje beneficija kolektivnog pregovaranja
 - c) smještaj;
5. osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovim teritorijima, uživaju tretman koji je lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana u odnosu na poreze na zapošljavanje, kao i doprinose i druge naknade koje plaćaju zaposlene osobe;
6. omogućće, u mjeri u kojoj je to moguće, spajanje obitelji stranog radnika koji ima dozvolu da ostane na teritoriju;
7. osiguraju za te radnike, koji zakonito borave na njihovoj teritoriji, tretman koji nije lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana, kada se radi o pravnim postupcima vezanim za pitanja iz ovog članka;
8. osiguraju da ti radnici koji zakonito borave na njihovoj teritoriji ne budu protjerani, osim kada ugrožavaju nacionalnu sigurnost ili vrijeđaju javni interes ili moral;
9. omogućće, u zakonskim okvirima, transfer dijela zarada i uštedevine ovih radnika prema njihovim željama;

10. prošire zaštitu i pomoć predviđenu ovim člankom na samo-zaposlene radnike-migrante, ukoliko se ove mjere odnose na njih;
11. promoviraju i omogućue učenje nacionalnog jezika zemlje-domaćina, odnosno, ukoliko postoji više takvih jezika, jednog od njih, za radnike-migrante i članove njihovih obitelji;
12. promoviraju i omogućue, u praktičnoj mjeri, podučavanje djece radnika-migranata u materinjem jeziku radnika-migranata.

Član 20

Pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije na osnovu spola

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije za osnovu spola, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da priznaju to pravo i poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se osigurati odnosno promovirati njihova primjena na slijedećim poljima:

- a) mogućnost zapošljavanja, zaštita od otpuštanja i profesionalna reintegracija;
- b) stručno usmjeravanje, obuka, prekvalifikacija i rehabilitacija;
- c) uvjeti zapošljavanja i uvjeti rada, uključujući naknade;
- d) razvijanje karijere, uključujući zapošljavanje.

Član 21

Pravo na informiranje i konzultiranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje ili potaknu mjere koje će omogućiti radnicima, odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da:

- a) budu redovito ili u odgovarajućem trenutku informirani na cjelovit način o ekonomskoj i financijskoj situaciji poduzeća gdje rade, podrazumijevajući da se otkrivanje određenih informacija, koje bi mogle štetiti poduzeću, može odbiti ili se one proglasiti povjerljivim; i
- b) budu pravovremeno konzultirani o predloženim odlukama koje bi mogle bitno utjecati na interese radnika, posebice o odlukama koje bi mogle imati značajan učinak na situaciju zaposlenosti u poduzeću.

Član 22

Pravo na učešće u određivanju i unaprjeđenju uvjeta rada i radnog okruženja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na učešće u određivanju i unapređenu uvjeta rada i radnog okruženja u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje ili potaknu mjere koje omogućuju radnicima odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da doprinose:

- a) utvrđivanju i unaprjeđenju radnih uvjeta, organizacije rada i radnog okruženja;
- b) zaštiti zdravlja i sigurnosti unutar poduzeća;
- c) organizaciji socijalnih i socio-kulturnih službeni i mogućnosti unutar poduzeća;
- d) nadzoru poštivanja propisa o ovim pitanjima.

Član 23

Pravo starih osoba na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava starijih osoba na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje odnosno potaknu, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere kreirane, posebno, sa ciljem da:

- omogućue starijim osobama da ostanu punopravni članovi društva što duže moguće, putem:

- a) adekvatnih resursa koji će im omogućiti da vode pristojan život i igraju aktivnu ulogu u javnom, socijalnom i kulturnom životu;
- b) pružanjem informacija o uslugama i mogućnostima koje stoje na raspolaganju starijim osobama i mogućnostima njihovog korištenja;
- omoguće starijim osobama da slobodno biraju stil života, i da vode neovisan život u svom obiteljskom okruženju onoliko dugo koliko to žele i mogu, putem:
 - a) pružanja smještaja koji odgovara njihovim potrebama i zdravstvenom stanju, ili adekvatne pomoći adaptiranje njihovog smještaja;
 - b) zdravstvena zaštita i službe koje su potrebne s obzirom na njihovo stanje;
- garantiraju starijim osobama život u institucijama odgovarajuće podrške, uz poštivanje njihove privatnosti, i učesća u odlikama koje se odnose na uvjete života u instituciji.

Član 24

Pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da priznaju:

- a) pravo svih radnika da im se radni odnos ne raskine bez validnog razloga za taj raskid, koji je povezan sa njihovim sposobnostima ili ponašanjem ili zasnovan na operativnim potrebama poduzeća, institucije ili službe;
- b) pravo radnika čiji je radni odnos raskinut bez validnog razloga na adekvatnu kompenzaciju ili drugu odgovarajuću pomoć.

U tom cilju, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da se pobrinu da radnik koji smatra da mu je radni odnos prekinut bez validnog razloga ima pravo na žalbu nepristranom organu.

Član 25

Pravo radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da predvide da potraživanja radnika koja slijede iz ugovora o radu ili radnog odnosa budu garantirana nekom garantnom institucijom ili nekim drugim djelotvornim oblikom zaštite.

Član 26

Pravo na dostojanstvo u radu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava svih radnika na zaštitu njihovog dostojanstva na radu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1. promoviraju svijest, informiranje i sprječavanje seksualnog uznemirivanja na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da radnike zaštite od takvog ponašanja;
2. promoviraju svijest, informiranje i sprječavanja opetovanog pritiska ili izrazito negativnih ili uvredljivih radnji usmjerenih protiv pojedinačnih radnika na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da zaštite radnike od takvog ponašanja.

Član 27

Pravo radnika sa obiteljskim obavezama na jednake mogućnosti i jednak tretman

U cilju osiguranja korištenja prava na jednake mogućnosti i tretman za žene i muškarce - radnike, kao i između tih radnika i drugih radnika, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1. poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se:

- a) omogućiti radnicima sa obiteljskim obvezama da se zaposle i ostanu zaposleni, kao i da se ponovno zaposle nakon prekida rada zbog tih odgovornosti, uključujući i mjere na planu stručnog usmjeravanja i obuke;
 - b) uzeti u obzir njihove potrebe u smislu uvjeta zapošljavanja i socijalne zaštite;
 - c) razviti ili promovirati službe, javne ili privatne, a posebno službe čuvanja djece i drugi aranžmani brige za djecu;
2. predvide mogućnost da bilo koji roditelj dobije, za vrijeme razdoblja nakon porodiljskog dopusta, roditeljski dopust u svrhe vođenja skrbi o djetetu, čiji se uvjeti i trajanje određuje domaćim zakonom, kolektivnim ugovorom ili praksom;
 3. osiguraju da obiteljske obveze neće, kao takve, predstavljati validan razlog za raskid radnog odnosa.

Član 28

Pravo predstavnika radnika na zaštitu u poduzeću i dodjeljivanje adekvatnih sredstava

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava predstavnika radnika da obavljaju svoju funkciju, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da osiguraju da unutar poduzeća oni:

- a) uživaju djelotvornu zaštitu od radnji koje su im štetne, uključujući otpuštanje, na osnovu njihovog statusa ili aktivnosti kao radnički predstavnici unutar poduzeća;
- b) raspolažu odgovarajućim mogućnostima koje im omogućavaju da svoje funkcije izvršavaju na vrijeme i efikasno, uzimajući u obzir sustav industrijskih odnosa zemlje, i potrebu, veličinu i sposobnosti odnosnog poduzeća.

Član 29

Pravo na informacije i konzultacije u postupku kolektivnog otpuštanja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u situacijama kolektivnog otpuštanja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da osiguraju da poslodavci informiraju i konzultiraju predstavnike radnika, dovoljno vremena prije kolektivnog otpuštanja, o načinima i sredstvima izbjegavanja kolektivnog otpuštanja odnosno ograničavanja njegove pojave i ublažavanja njegovih posljedica, na primjer, korištenjem pratećih socijalnih mjera čiji je cilj, posebno, da pomognu preraspoređivanju ili prekvalifikaciji odnosnih radnika.

Član 30

Pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

- a) poduzmu mjere u okviru ukupnog i koordiniranog pristupa na promoviranje efikasnog pristupa koje žive ili su izložene riziku života u situaciji socijalne isključenosti ili siromaštva, kao i njihovih obitelji, posebno, zaposlenju, stanovanju, obrazovanju, kulturi i socijalnoj i medicinskoj pomoći;
- b) da ove mjere revidiraju sa ciljem njihove prilagodbe, ako je potrebno.

Član 31

Pravo na stanovanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stanovanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da poduzmu mjere kreirane da:

1. promoviraju pristup stanovanju adekvamog standarda;
2. spriječe i smanje stanje beskućnosti, sa ciljem njegove postupne eliminacije;
3. da učine cijenu stanovanja dostupnom za one koji ne raspolažu adekvatnim resursima.

Dio III

Član A

Poduzeća

1. Uvažavajući odredbe Člana B ispod, svaka Zemlja potpisnica preuzima obvezu da:
 - a) smatra Dio I ove Povelje deklaracijom ciljeva koje će nastojati ostvarivati svim odgovarajućim sredstvima, kako je navedeno i uvodu u taj dio;
 - b) smatrati se obavezanim sa najmanje šest od narednih devet članaka Dijela II ove Povelje: Članaka 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 i 20;
 - c) smatrati se obaveznim dodatnim brojem članaka ili numeriranih stavova Dijela II Povelje koje može odabrati, pod uvjetom da ukupan broj članaka ili numeriranih stavova kojima se obavezuje nije manji od šesnaest članaka, odnosno šezdeset tri numerirana stava.
2. Članci odnosno stavovi izabrani u skladu sa podstavovima b i c stava 1 ovog Članka će se navesti u obavijesti Generalnom tajniku Vijeća Europe u isto vrijeme kada se polaže instrument ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja.
3. Svaka Zemlja potpisnica može naknadno dostaviti obavijest Generalnom tajniku da se smatra obveznom bilo kojim drugim člankom odnosno numeriranim stavom iz Dijela II Povelje koje već nije prihvatila u skladu sa uvjetima stava 1 ovog Članka. Ove naknadno dostavljene obavijesti će se smatrati sastavnim dijelom ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja, i stupat će na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon upućivanja obavijesti.
4. Svaka zemlja potpisnica će održavati sustav inspekcije rada koji odgovara domaćim uvjetima

Član B

Veze sa Evropskom socijalnom poveljom i Dopunskim protokolom iz 1988. godine

1. Niti jedna Zemlja potpisnica Europske socijalne povelje odnosno Zemlja potpisnica Dopunskog protokola od 5. maja/svibnja 1988. godine ne može ratificirati, prihvatiti ili usvojiti ovu Povelju, a da se ne smatra obavezanom barem onim odredbama koje odgovaraju odredbama Europske socijalne povelje, i gdje je to primjenjivo, Dopunskog protokola kojim je ranije bila obavezana.
2. Prihvaćanje obveza iz bilo koje odredbe ove Povelje će, od datuma stupanja na snagu tih obveza za odnosnu Zemlju potpisnicu, rezultirati time da se korespondirajuće odredbe Europske socijalne povelje, odnosno, gdje se primjenjuje, Dopunskog protokola iz 1988. godine, prestati primjenjivati u odnosnoj Zemlji u slučaju da je ta Zemlja bila obavezana prvim od ovih instrumenata ili sa oba instrumenta.

Dio IV

Član C

Nadzor nad realizacijom obveza sadržanih u ovoj Povelji

Implementaciju pravnih obaveza sadržanih u ovoj Povelji će se nadzirati na jednak način kao i Evropska socijalna povelja.

Postupak nadzora je opisan u Dijelu IV Povelje, koji se navodi dalje u tekstu, zajedno sa amandmanima iz Turinskog protokola iz 1991. godine.

Dio IV

Član 21

Izvještaji o prihvaćenim obavezama

Zemlje potpisnice će Generalnom sekretaru Vijeća Europe slati izvješća u intervalima od dvije godine, u obliku koji će utvrditi Ministarski komitet, o primjeni odredbi Dijela II ove Povelje koje su te zemlje prihvatile.

Član 22

Izvjешťaji o obavezama koje nisu prihvaćene

Zemlje potpisnice će Generalnom sekretaru slati, u odgovarajućim intervalima, prema zahtjevu Ministarskog komiteta, izvješća koja se odnose na odredbe Dijela II ove Povelje koje nisu prihvatile u vrijeme ratifikacije odnosno usvajanja, odnosno u kasnijoj obavijesti. Ministarski komitet će s vremena na vrijeme odrediti u odnosu na koje odredbe će tražiti izvješće, kao i oblik u kojemu će se ta izvješća dostavljati.

Član 23

Dostavljanje primjeraka izvješća i komentara

1. Kada se Generalnom sekretaru šalje izvješće u skladu sa Člancima 21 i 22, svaka Zemlja potpisnica će proslijediti primjerak tog izvješća onim svojim nacionalnim organizacijama koje su članice međunarodnih organizacija poslodavaca i sindikata koje su pozvane, prema Članku 27, stav 2, da budu zastupljene na sastancima Vladinog komiteta.
Ove organizacije će Generalnom tajniku slati sve komentare koje imaju na izvješća Zemlje potpisnice. Generalni tajnik će potom kopiju ovih komentara poslati odnosnoj Zemlji potpisnici, koja može željeti na njih odgovoriti.
2. Generalni tajnik će proslijediti primjerak izvješća Zemlja potpisnica međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju konzultativni status u Vijeću Europe, i imaju posebne nadležnosti u pitanjima kojima se bavi ova Povelja.
3. Izvješća i komentari navedeni u Člancima 21 i 22, kao i u ovom Članku, će se na zahtjev staviti na uvid javnosti.

Član 24

Ispitivanje izvješća

1. Izvješća upućena Generalnom tajniku u skladu sa Člancima 21 i 22 će ispitivati Komitet neovisnih eksperata¹⁾ koji je uspostavljen u skladu sa Člankom 25. Komitet će također razmatrati sve komentare proslijeđene Generalnom tajniku u skladu sa Stavom 1 Članka 23. Po okončanju ispitivanja, Komitet neovisnih eksperata će prirediti izvješće u kojemu će predočiti svoje zaključke.
2. U pogledu izvješća navedenog u Članku 21, Komitet neovisnih eksperata¹⁾ će procijeniti sa pravnog stanovišta poštivanje domaćeg zakona i prakse u odnosu na obveze koje za odnosnu Zemlju potpisnicu slijede iz ove Povelje.
3. Komitet neovisnih eksperata može uputiti zahtjev za dopunskim informacijama i pojašnjenjima izravno Zemlji potpisnici. U svezi s ovim, Komitet neovisnih eksperata također može, ako je potrebno, održati sastanak sa predstavnicima Zemlje potpisnice, bilo na vlastitu inicijativu, bilo na zahtjev odnosne Zemlje potpisnice. Organizacije spomenute u stavu 1 Članka 23 će se također informirati.
4. Zaključci Komiteta neovisnih eksperata će se učiniti javnima i njih će Generalni tajnik dostaviti Vladinom komitetu, Parlamentarnoj skupštini, i organizacijama spomenutim u stavu 1 Članka 23 i stavu 2 Članka 27.

Član 25

Komitet neovisnih eksperata Evropski komitet za socijalna prava

1. Komitet neovisnih eksperata se sastoji od najmanje devet članova²⁾ izabranih od strane Parlamentarne skupštine³⁾ većinom glasova, sa liste eksperata najvišeg integriteta i priznatih kompetencija u domaćim i

¹⁾ Od 1998, Komitet se naziva "Evropski komitet za socijalna prava".

²⁾ Na osnovu odluke Ministarskog komiteta, Evropski komitet za socijalna prava sačinjen je od dvanaest članova. Broj članova će se u kasnijoj fazi povećati na petnaest.

međunarodnim socijalnim pitanjima, koje nominiraju Zemlje potpisnice. Točan broj članova će odrediti Ministarski komitet.

2. Članovi komiteta će se birati na period od šest godina. Mogu se jednom kandidirati za ponovni izbor.
3. Član Komiteta neovisnih eksperata¹⁾ koji je izabran kao zamjena za člana čiji mandat nije istekao, obavljat će tu funkciju dok ne istekne ostatak mandata njegovog prethodnika.
4. Član komiteta će obavljati svoju funkciju u pojedinačnom kapacitetu. Tijekom cijelog mandata, ne smiju vršiti nikakvu drugu funkciju koja bi bila nekompatibilna sa zahtjevima neovisnosti, nepristranosti i raspoloživosti koje sa sobom nosi njihova funkcija.

Član 26

Učešće Međunarodne organizacije rada

Međunarodna organizacija rada je pozvana da nominira predstavnika koji će učestvovati kao konzultant u odlučivanju Komiteta eksperata.

Član 27

Vladina komisija

1. Izvješća Zemalja potpisnica, komentari i informacije dostavljene u skladu sa stavom 1, Člana 23 i 3 Člana 24, kao i izvješća Komiteta neovisnih eksperata¹⁾ dostavit će se Vladinom komitetu.
2. Komitet će se sastojati od po jednog predstavnika svake Zemlje potpisnice. Pozvat će najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i najviše dvije međunarodne sindikalne organizacije da pošalju promatrače kao konzultante na njegove sastanke. Dalje, može obavljati konzultacije sa predstavnicima međunarodnih nevladinih organizacija Evrope i imati posebne nadležnosti u pitanjima koje propisuje ova Povelja.
3. Vladin komitet će pripremiti odluke Ministarskog komiteta. Konkretno, u svjetlu izvješća Komiteta neovisnih eksperata i Zemlje potpisnice, odabrat će, davajući razloge za svoj izbor, na osnovu socijalnih, ekonomskih i drugih politika, situacije koje bi po njegovom mišljenju trebale biti predmet preporuka svakoj odnosno Zemlji potpisnici, u skladu sa Člankom 28 Povelje. Dostavit će Ministarskom komitetu izvješće, koje će se objaviti.
4. Na osnovu svojih nalaza o primjeni Socijalne povelje u cjelini, Vladin komitet može dostaviti prijedloge Ministarskom komitetu sa ciljem provođenja studija socijalnih pitanja i u odnosu na članke Povelje koji bi se eventualno mogli ažurirati.

Član 28

Ministarski komitet

1. Ministarski komitet će usvojiti dvotrećinskom većinom danih glasova, gdje je pravo glasa ograničeno na Zemlje potpisnice, a na osnovu izvješća Vladinog komiteta, rezoluciju koja obuhvaća cjelokupni ciklus nadzora i koji sadrži pojedinačne preporuke odnosnim Zemljama potpisnicama.
2. Uvažavajući prijedloge koje da Vladin komitet na osnovu stava 4 Članka 27, Ministarski komitet će donijeti odluke koje bude smatrao odgovarajućim.

Član 29

Parlamentarna skupština

Generalni tajnik Vijeća Europe će dostaviti Parlamentarnoj skupštini, sa ciljem održavanja periodičnih plenarnih debata, izvješća Komiteta neovisnih eksperata¹⁾ i Vladinog komiteta, kao i rezolucije Ministarskog komiteta."

³⁾ Ovo je jedina odredba Turinskog protokola koja se ne primjenjuje. Članovi Evropskog komiteta za socijalna prava se biraju od strane Ministarskog komiteta.

¹⁾ Od 1998, Komitet se naziva "Evropski komitet za socijalna prava".

.....

Član D

Kolektivne tužbe

1. Odredbe Dopunskog protokola na Europsku socijalnu povelju predviđaju sustav kolektivnih žalbi koji će se primjenjivati na obveze predviđene ovom Poveljom u odnosu na Zemlje koje su ratificirale rečeni Protokol.
2. Svaka Zemlja koja nije obavezana Dopunskim protokolom na Europsku socijalnu povelju, koji predviđa sustav kolektivnih žalbi, mogu, kod polaganja svojih instrumenata ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja, putem obavijesti upućenoj Generalnom tajniku Vijeća Europe, obavijestiti da prihvaća nadzor nad svojim obvezama iz ove Povelje, primjenom postupaka predviđenih u rečenom Protokolu.

Procedura kolektivne tužbe iskazana je u Dopunskom protokolu na Povelju iz 1995. godine, čiji je tekst dan u nastavku.

Član 1

Zemlje potpisnice ovog Protokola priznaju pravo slijedećih organizacija da dostavljaju žalbe kojima se navodi nezadovoljavajuća primjena Povelje:

- a) međunarodne organizacije poslodavaca i sindikata, navedenih i stavu 2 Članka 27 Povelje;
- b) druge međunarodne nevladine organizacije koje imaju status konzultanata u Vijeću Europe, i koje su stavljene na popis kojeg u tu svrhu napravi Vladin komitet;
- c) predstavnik nacionalnih organizacija poslodavaca i sindikata u nadležnosti Zemlje potpisnice protiv koje je uložena žalba.

Član 2

1. Svaka Zemlja potpisnica može također, kada izrazi svoj pristanak da bude obavezana ovim Protokolom, a u skladu sa odredbama Članka 13 ili u bilo kojem kasnijem trenutku, deklaracijom proglasiti da priznaje pravo bilo koje druge reprezentativne nacionalne nevladine organizacije u njenoj jurisdikciji koja je posebno nadležna za pitanja kojima se bavi ova Povelja, da uloži protiv nje žalbu.
2. Ovakve deklaracije se mogu dati na određeni period.
3. Deklaracije će se položiti kod Generalnog tajnika Vijeća Evrope, koji će njihove kopije poslati Zemljama potpisnicama i objaviti ih.

Član 3

Međunarodne nevladine organizacije i domaće nevladine organizacije spomenute u Članku 1.b odnosno Članku 2 mogu podnijeti žalbe u skladu sa postupkom propisanim u gore navedenim odredbama samo u odnosu na ona pitanja u odnosu na koja im se priznaje posebna nadležnost.

Član 4

Žalbe će se podnositi u pismenom obliku, i u vezi sa odredbom Povelje koju prihvaća odnosna Zemlja potpisnica, i navesti u kom pogledu ova druga nije osigurala zadovoljavajuću primjenu te odredbe.

Član 5

Sve žalbe će se upućivati Generalnom tajniku, koji će potvrditi njihov primitak, o njima obavijestiti odnosnu Zemlju potpisnicu, i bez odlaganja je uputiti u Komitet neovisnih eksperata¹⁾.

¹⁾ Od 1998, Komitet se naziva "Evropski komitet za socijalna prava".